

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Mirovna ponudba.

Sredi grozovitega vojnega divjanja, ki traja že od spomladi na francoskih bojiščih in napolnjuje svet z grozo, se razlega beseda — mir.

Avstroogrška vlada je pred dvanajstim dnevi v slovesni obliki uradno doposlala vsem vojujočim se državam, prijateljem in nasprotnikom, povabilo, da bi se sestali v kakem nevtralnem kraju zastopniki, ki bi se neobvezno pogovorili, ne da bi se moralo zaradi tega vojno delovanje ustaviti, je-li ne bi bilo mogoče prijeti prava mirovna pogajanja, ki bi šele napravila grozoviti sicer pa nedogledni moritvi množic konec.

Ni to prva ponudba miru osrednjih držav, ki jo čitamo. Toda tako pomembna kakor ta, še ni bila nobena. In tudi nobena tako nadejalna. Sicer je vojno navdušenje navidez na strani nasprotnika še prav tako glasno kakor doslej. Toda kdor stvari od bližje prisluskuje, bo kmalu spoznal, da prokleta hujškanje podaljševalcev vojne vedno bolj pojema ter ga jamne preglaševati mogočen klic ljudskih množic po miru, vedno težavneje postaja črna gonja vojnih hujšakcev po nagibu in poklicu in zgražanje nad strahovitimi dogodki postaja vedno jačje.

Vsaka mirovna beseda postaja danes važnejša in pomenja mnogoobetajoči korak na poti k vroče zaželenemu miru. Nade, ki jih je zbudila avstrijska vlada s svojo noto, naj ne izginejo več. Milijoni delavstva imajo to srčno željo in bodo tudi storili svojo nalogo, da mir — pride!

Mnogo besed, malo jela!

Početkoma tega meseca je izdal prehranjevalni minister oklic, ki je navedel oster boj proti zavlačevanju žetve in oderuškemu tihotapstvu z živili. O neobzirni sebičnosti oderuhov in o pohlepnosti kmetov je v njem marsikaka značilna beseda.

Tudi avstrijski škofje so izdali pastirsko pismo, v katerem z vnetimi besedami polagajo skoparskim kmetom na vest, da je to, »kar nad lastno potrebo in nad kristjansko skrb za bodočnost pridržujejo zase, nepravilno imetje in zloraba lastniške pravice«.

Škofje so štiri leta gledali oderuštvo trgovcev in producentov, in menijo sedaj, da bodo s svojim gorečim listom ustavili oderuštvo velikih in malih pijavk. Uspeh, ki ga bo imel pastirski list, že vnaprej poznamo. Vsaj so časopisi že večkrat poročali, kako župniki skrivajo svoje zaloge v zakristiji ali celo v altarjih. Večkrat smo čitali vesti, kako so porabili te kote, da so tam skrivali moko in druga živila pred revizicijo, v veri, da zakladu tam komisija ne pride na sled. Vsaj so vendar župniki na deželi uživalci sadežev večjih ali manjših njiv, dočim so visoki cerkveni dostojanstveniki večinoma med največjimi zemljiškimi posestniki v državi. Bolj vplivno kot pastirsko pismo na agrarce bi bilo, če bi bili bogati posestniki, samostani in škofijske stolice dali lep zgled. Tako bodo pa besede škofov šle mimo

gluhih ušes. Pravzaprav bi moralo biti pastirsko pismo nepotrebno. Zakaj oni, katerim je v prvi vrsti namenjeno, stoje z obema nogama večinoma v taboru one stranke, ki je pod vplivom duhovništva. Duhovnik na deželi ni kmetu le svetovalec v zadevah, ki se tičejo nebes, marveč tudi v realnejih in dobičkanosnejih stvareh. Izvršuje svoj vpliv v različnih gospodarskih korporacijah kmetov, v katerih ima prav čisto celo vodstvo. Često je tudi zastopnik v zakonodajnih zastopih. Toda prav krščansko-socialna stranka in nje poslanci so se prav mnogokrat zavzemali za to, da se kmetom odpusti kazen, ker so v svoji »krščanski skrbi za bodočnost« šli nekoliko predaleč.

Kar se tiče ukrepov prehranjevalnega ministra glede tihotapstva in oderuštva, bi jim z ozirom na žalostne prehranjevalne razmere želeli sicer resničen uspeh, da bi se končno vendarle z državnim gospodarstvom z živili vsaj za silo zagotovila eksistenčna možnost prebivalstva. Danes je stvar taka, da imajo to, kar je še, večinoma tihotapski prekupci v rokah, ki preskrbujejo zadostno vse tiste kroge, ki lahko drago plačujejo, dočim pogrešajo vse druge široke plasti prebivalstva najpotrebnejše življenske potrebščine. Toda bojimo se, kakor vpoštevamo dobro voljo in odkritosrčni namen prehranjevalnega ministra, da zaprejene kazni ne bodo mnogo pomagale, da se odpravi zlo, ki trpi na njem grozovito vsa naša prehrana. Boj proti tihotapstvu vodijo že več mesecev prav vztrajno razne oblasti, ne da bi bilo opaziti le najmanjši znaten uspeh. Kakor morda odkritosrčno so si prizadevali, da bi odsekali zmajavo glavo, tako malo se je eksperiment posrečil. Tihotapska kupčija obvlada prav tako kakor prej naše prehranjevalno gospodarstvo in sili prebivalstvo, da plačuje dan za dnevno naraščajoče cene za vsakdanje potrebščine. Da je tako, dokazuje žal le, da ima vse državno prehranjevalno gospodarstvo kje temeljito napako, ki je kriva, da se te razmere ne morejo izboljšati. Gotovo tiči najprej napaka v tem, da država ni zaplenila vseh v nje gospodarstvo prevzetih predmetov dovolj temeljito in odločno, ter da vedno zopet izginejo velike množine žita, moke in krompirja po tajnih potih, preden jih zaseže država v resnici, ter se spravijo v tihotapsko trgovino. Prezreti pa tudi ne smemo, da se tihotapska kupčija razvija prav zaradi tega, ker država sama ne izvede zadostne preskrbe. Ob hlebočku kruha in četrtr kilograma moke na teden pač človek ne more živeti cel teden in tako se mora dogajati, da ljudje tihotapske prekupce naravnost iščejo in jim radi plačujejo visoke cene. Danes res niso samo vojni dobičkarji, ki se žive s tihotapsko trgovino: so ljudje, ki morajo izhajati z majhnimi dohodki, pa vendar plačujejo moko po 20 K kg, ker si je drugače ne morejo nabaviti. Napaka torej tiči v tem, da ni državno gospodarstvo izvedeno nepogrešno in dosledno, tako, da so nakazane racije živil tako tesno odmerjene, da prebivalstvo gladuje, če ne pride o pravem času pomoč potom tiho-

tapske trgovine. Tihotapski prekupec kot oderuh postane na ta način »dobrotnik«, ki pomaga iz stiske. Tukaj torej ni nobene druge pomoči, kakor, da se blago temeljito zaseže, in se s tem omogoči zvišanje racij. Tihotapska kupčija bi na ta način ponehala sama, če se omogoči prebivalstvu možnost preživljanja ter se mu da to, kar je potrebno za življenje. Dokler se pa to ne zgodi, bo tihotapski prekupec oskrboval to, kar je država opustila. Seveda bi morala država izvesti stvar tudi o pravem času.

Izpred pritožbene komisije, Ljubljana I.

Pod predsedstvom podpolkovnika g. Böhma se je vršilo v soboto več obravnav, in sicer: dva slučaja zaradi opusta dela, eden z Jesenic ter eden pri tvrdki Tönnies v Ljubljani. Obe pritožbi sta bili zavrnjeni z motivacijo, da ni nobenega pravnega razloga za opust dela. — Hrana. Ker je pa hrana za vse delavce enaka, ni bilo mogoče pritožbam ugoditi. G. Tönniesu se je pa naročilo, da da temu delavcu boljše delo, da si bo mogel delavec več zaslužiti.

Nadalje so se pritožili delavci I. žebliarske tovarne v Kropi in delavci tovarne žeblijev tvrdke Megušar v Kropi-Kamna gorica. Delavci so zahtevali 200% povišanja plače in podporo za družinske svojce. Pritožbam delavcev se deloma ugodilo, in sicer za oba obrata enako po sledečem redu: mojstrom se zviša vojna draginjska doklada za 40 %, skladiščnikom za 45 %, ključarjem za 45 %, skladiščnim delavcem za 50 %, vajencem (mladinski delavci) za 50 %, skladiščnim delavkam za 50 %, delavcem z dnevnim zaslužkom za 40 %, tovarniškim delavcem za 70 %, delavcem, ki delajo na domu, to so kovači žeblijev, moški in ženske, za 80 % in delavcem za zaboje 45 %. Vse to zvišanje se izplača na sedanjo dnevno in akordno, kakor tudi na stalno plačo.

Nadalje se ugodilo prošnji za rodbinsko podporo, in sicer za ženo po 12 kron, za otroka pa po 6 kron na štirinajst dni. Podjetnike je zastopal g. Metlikovič iz Trsta, delavce pa sodrug Hlebš.

Delavci obeh obratov so lahko zadovoljni s sedanjim uspehom, pomislijo pa naj, da ta uspeh ni uspeh delavcev iz Kroepe, temveč organiziranih kovinarjev v Avstriji. Tudi vam, delavci v Kropi in Kamni gorici, priporočamo, da se organizirate v kovinarski organizaciji, zakaj čakajo vas še težki boji in zmagal bo le tisti, ki bo na te boje pripravljen in oborožen, zato vsi v organizacijo!

Izpopolnitev obrtnega nadzorstva.

Uradno se o tem razglasa:

»Zlasti med sedanjo vojno naraščajoča potreba po razširjenju zakonitega varstva delavcev in nastavljenec, se je ministrstvo odločilo, da izpopolni že od leta 1883 zakonito uvedeno obrtno nadzorstvo. Tozadevni zakonski načrt, ki je bil pravkar

doposlan trgovskim in obrtnim zbornicam, da povedo svoje mnenje, razširja primerno obrtno nadzorstvo in mu zagotavlja več oblasti nadzorovalnim organom. V prvem pogledu naj se delokrog obrtnega nadzorstva, ki velja po veljavnih predpisih le za obrate, ki so podrejeni obrtnemu redu, razširi v bodoče tudi na gospodarske obrate javnopravnih korporacij na postranske obrti kmetijstva in gozdarstva, na kreditne zavode, banke, zastavljalnice, zavarovalnice, pokojninske zavode, hranilnice, trgovine, zasebne trgovske posredovalnice, periodične tiskovine, javna zabavišča in gledišča itd. Več oblasti naj se podeli obrtnim nadzornikom zlasti s tem, da bodo imeli poleg pravice golega nadziranja tudi pravico v gotovih slučajih poškodb ali zanemarjenja varnostnih predpisov take nedostatke naznaniti in predlagati kazen, če je pa nevarnost v odlogu se jim celo da pravico, da sami potrebno odrede. Zakonski načrt ugotavlja dalje da obrtni nadzornik velja ne le kot veččak, marveč da tudi nastopi kot branitelj v zadevah delavskega varstva, ki ima pravico sodelovati tudi potem, če se je postopanje uvedlo na zahtevo koga drugega. Posebno pozornost obrača zakonski načrt mirovno-razsodiškemu delovanju obrtnega nadzornika. Ta izpopolnitev obrtnega nadzorništva ima namen, da združi in spravi v soglasje blagodejno delovanje obrtnih nadzornikov, da se zbudi v vseh prizadetih krogih zaupanje in da se deluje kolikor mogoče skupaj in uspešno z upravnimi oblastmi. Ko pridejo mnenja trgovskih in obrtnih zbornic, pride zakonski načrt v parlamentarno obravnavo.

V koliko odgovarja zakonski načrt nalogam, ki si jih obeta ministrstvo za socialno skrb, bo treba še temeljito pretehtati.

Domači pregled.

Našim naročnikom! Današnji številki smo priložili poštne položnice vsem onim naročnikom »Delavca«, ki jim je s to številko naročnina potekla. Vse cenj. naročnike pa vljudno prosimo, da blagovoliijo takoj nakazati znesek, da ne bo nepotrebnih zamud pri dostavljanju. Obenem prosimo vse čitatelje »Delavca«, da skušajo med svojimi znanci širiti naš list, ter tako pomagati pošteni delavski stvari.

Upravništvo.

Naredba o varstvu stanovanjskih najemnikov poteče 1. januarja 1919. Kakor poročajo, se naredba v sedanjih obliki ne obnavi, pač pa se uvedejo odredbe proti tihotapskemu kupčevanju s stanovanji in proti takojimenovani odkupnini. Na Dunaju se bo morala vsaka stanovanjska odpoved naznaniti; zato bodo pa smeli hišni posestniki podražiti stanovanja za približno 10 odstotkov.

Profesorja dra. D. Lončarja v Idriji namerava baje deželni šolski svet odpustiti z idrijske realke. Očitajo mu, da je pisal slovensko vlogo na deželni šolski svet in pa, da je hujskal idrijske rudarje na stavko. Če je pisal slovensko vlogo, ni storil nobene pregrehe. Nikakor pa ni res, da bi bil kriv drugega očitka. Dr. Lončar je znanstvenik, vzgojitelj, a s politiko se ni pečal nikoli. Zato se le čudimo, kako je mogoče, da se nahajajo v Idriji krogi, ki morejo o njem razširjati take vesti, ki so le dobrodošle sistemom, ne pa pravici. Preganjanje ljudi, kakršen je g. Lončar, ima svoje vzroke le v krivici ali pa v izrabljanju vplivnosti. Če se slovenski človek potrudil iz lastne moči, da postane koristen član družbe, pa nastopa tista družba, ki bi ga morala podpirati, proti njemu. To so res čudne razmere pri nas! Idrijsko delavstvo pozna g. Lončarja, kakor ga pozna vsak količkar zaveden rojak, zato mislimo, da je ta stvar tudi naša.

Razveljavljena razsodba ljubljanskega vojnega sodišča. Začetkom l. 1917. so v Ljubljani aretirali finančnega računskega svetnika Koširja, ker je bil v nekem pogovoru rekel: »Rad bi vedel, če tudi cesar je črni kruh« in na opomin, naj cesarja ne meša v pogovor, odvrnil: »Meni je vseeno, vsi enaki ali pa nobeden«. Vojno sodišče je Koširja radi teh besed obsodilo na 5 mesecev ječe, ki jo je prestal na ljubljanskem Gradcu, razen tega je bil odpuščen iz službe, v kateri je odslužil 25 let. Na podlagi amnestije meseca aprila 1917. leta so Koširju priznali milostno pokojnino 1860 kron. Ko se je nato uveljavil zakon z dne 16. decembra 1917, da morejo osebe, ki so bile obsojene pred kakim vojnim sodiščem, prositi za razveljavljenje razsodbe, se je te pravice poslužil tudi svetnik Košir. In c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu je prošnji ugodilo, razsodbo c. kr. vojnega sodišča v Ljubljani kot nično v polnem obsegu razveljavilo in obenem razsodilo, da se računski svetnik Janko Košir obtožbe radi žaljenja Veličanstva popolnoma oprošča. Inkriminirane Koširjeve besede vsebujejo k večjemu netaktnost, o kateri naj sodi pristojna disciplinarna oblast, kateri se v to svrhu odstopijo spisi.

Nadzorovalni organi urada za prehrano. C. kr. urad za ljudsko prehrano namerava bistveno zvišati število političnim oblastem prideljenih nadzorovalnih organov. V prvi vrsti prihajajo v poštev za vojno službo nesposobni oficirji, podoficirji in enoletni prostovoljci, potem vpokojeni bivši državni uslužbenci (policija, žandarmerija, finančna straža, davkarija).

Jugoslovansko vprašanje v parlamentu. V ospredju vseh razgovorov parlamentarnih strank stoji jugoslovansko vprašanje, zlasti tudi Tiszovo romanje. Nemški Nationalverband je postavil za razmotrivanje jugoslovanskega vprašanja devetčlanski komite, čigar predsednik je poslanec Waldner. Neki vodilni nemški politik je izrazil svoj dvom, ali bo nameravana rešitev jugoslovanskega vprašanja imela kaj uspeha, ali pa bo vsaj trajna, ker je volja jugoslovanskih narodov za združenje v državno celoto zelo jaka. Češki socialno-demokratski poslanec Tusar se je odločno izjavil proti temu, da naj se na eni strani poljsko, na drugi strani pa jugoslovansko vprašanje ločeno reši po popolnoma ločenih načelih. Krščanski socialisti so mnenja, da se more jugoslovansko vprašanje rešiti samo s sodelovanjem vseh poklicanih zakonodajnih korporacij in sporazumno z obema državnima polovicama. Vodilni poljski krogi izjavljajo, da je treba najprej rešiti poljsko vprašanje. Madžarski načrti bodo zadeli ob odpor Jugoslovancev v Bosni, ki pomenijo veliko finančno moč in imajo velik vpliv. Poljski krogi so prepričani, da se madžarski načrti ne bodo uresničili. Jugoslovani bodo vložili v parlamentu primerne nujne interpelacije. V ponedeljek, dne 30. septembra, se vrši konferenca načelnikov strank, da določi program zasedanja. Jugoslovani bodo zahtevali, da pride kot prva točka na dnevni red mirovno vprašanje ter bodo stavili nujne interpelacije radi Tiszovega romanja. Isti dan se vrši skupno posvetovanje Jugoslovancev, Čehov in poljskih opozicionalcev, da se določi enotno postopanje zavezniških strank. V parlamentu pričakujejo hude debate o jugoslovanskem vprašanju.

Grof Burian je govoril o svoji noti. Izjavljal je, da to ni zadnji poizkus. Rekel pa je, da ni gotovo, kdaj se zopet napravi nov mirovni korak. Italija je po nekem članku v »Corriere della Sera« namignila, da naj bi Avstro-Ogrska dala zahtevane koncesije, ter da bi se potem dalo govoriti o eventualnem miru. Glavna napaka je pač ta, da predlog Burianov ne pove jasno stališča ter da se je stališče prej poslab-

šalo kakor izboljšalo. Wilson se postavlja celo na stališče, da se prej sploh ne pogaja, dokler se ne spremene razmere v centralnih državah, zlasti v Nemčiji. Ne ostane torej nič drugega kakor dokazati treba ententnim narodom, da priznavamo cilje, ki jih navaja sporazum, čeprav morda niso odkritosrčni.

Davek na pivo v letu 1917 — 1918. Kakšen vpliv ima v državnem proračunu zmanjšanje izdelovanja piva, dokazujejo naslednje številke: Prejemki iz davka na pivo znašajo in iz dohodkov carine za uvažano pivo 24.400.000 K. Doklada na pivo za Dunaj in Trst 600.000 K. Kontrolni davek za izdelovanje nadomestkov piva 320.000 K. Skupaj torej 24.920.000 K. Napram tem prejemkom pa imamo izdatke: Nakazila iz davka na pivo deželnim zakladom 38.765.000 K, povrnitev plačanih davkov zaradi obratnih motitev 20.000 K. Doklada na davek za pivo, zvarjeno na Dunaju in v Trstu, in za prekodavčne linije izvoženo pivo 100.000 K, povrnitev užitnine za čez carinsko črto izvoženo pivo 500.000 K. Izdatki torej skupaj 39.385.000 K. Če primerjamo izdatke s prejemki, ima torej država 14.465.000 K več izdatkov, ki jih mora pokriti iz drugih davkov.

Katastrofa v Wöllersdorfu. Dosedanja poizvedovanja so pokazala, da je zakrivila katastrofo neka delavka, ki ji je padla na tla patrona, na kar se je delavnica vnela in vzplamtela v strašnem požaru. Večina delavk v tem objektu je zgorela. Od 277 trupel, ki so jih zadnje dni pokopali, jih 130 sploh ni bilo spoznati in ugotoviti njihove identičnosti. Razen tega je zahtevala katastrofa 30 težko poškodovanih delavcev. Kako je z ostalimi, še ni nič znano, vendar upajo, da je večina ubežala strašni nesreči. Žrtve je zalotila nezgoda ob razdeljevanju kruha. Zato je večina delavk tega objekta zapustila svoje običajne delavske prostore in stala v gručah v delavnici. Ko je nastal v objektu nenkrat požar, ki se je razširil celo do vrat, je pričelo delavstvo vreti k vratom, toda neusmiljeni zublji so prestregli ljudi in kar gromadoma požirali svoje žrtve. Pogreb teh žrtev je bil nad vse veličasten; udeležilo se ga je nad 15.000 delavcev, ki so spremili nesrečne tovariše na zadnji poti.

Ban pl. Mihalović ostane. Korespondenca »Ungarische Rundschau« izve iz kompetentnega vira, da v doglednem času ni računati z izpremembo na hrvatskem bankskem stolu. Ban pl. Mihalović torej ostane.

Delavsko varstvo in mir. O tem važnem vprašanju piše »Gewerkschaft«: Misel, da se bo v bodočih mirovni pogodbi tudi internacionalna ureditev delavskovarstvenih določb morala vpoštevati, dobiva vedno več zaslombe. Kakor znano, je stavilo to zahtevo cela vrsta konferenc, poleg Leedske, v ententinih državah kakor tudi mednarodna strokovna konferenca v Bernu, in sicer z vsem podarkom. Tem večje razočaranje pa je moralo zbuditi, ker se v dosedaj sklenjenih pogodbah to za mednarodne gospodarske odnose tako važno vprašanje, zlasti v mirovni pogodbi z Rusijo, niti ne omenja. Kakor torej ve berlinski »Vorwärts« poročati, se izločitev tega važnega vprašanja iz dosedanjih mirovni pogajanj utemljuje kot potrebno. . . da se reši najnujnejše pospešeno. . . O sklepu dodatne pogodbe, ki naj bi se tilkala delavskega varstva, se nahajajo resni pomisleki. — To je presneto malo! »Resni pomisleki« so vedno, kakor znano tedaj, če hočejo kako stvar prav dolgo zavleči. Tako važni kaže urejeni interesi kapitalistov, so po našem mnenju tudi mnogi milijoni delavcev in narodno gospodarstvo, ki so na ureditvi delavskovarstvenih zadev prav posebno interesirani, tudi tako, da pospešena rešitev teh vprašanj nikakor ni manj

važna kakor rešitev onih interesov. Zdi se vsekakor, da bo moralo delavstvo precej odločno zahtevati samo, in prepričati one kroge, ki so jim danes samim prepuščena mirovna pogajanja, da je absolutno potrebno skleniti ob teh prilikah mednarodne delavskovarstvene dogovore.

Grof Tisza v Dalmaciji. Kako bi že rekli Madžari, če bi prišel kak avstrijski državnik mešetarij k njim? Ali bi ne nastala velika »mednarodna« afera, ali bi ne bilo to vmešavanje v notranje zadeve, kršenje zvestobe in še kaj hujšega? V Zader pa je prišel 17. t. m. Štefan grof Tisza ter je popoldne naprosil na razgovor k sebi poslance Biankinija, dr. Ivčevića, dr. Machieda, Prodana in dr. Ziliota. Grof Tisza je sprejel vsakega posebej ter se je z vsakim poslancem delj časa razgovarjal. Namen teh razgovorov je bil, da se v splošnem informira o aktualnih političnih zadevah in s posebnim še na Dalmacijo. Grof Tisza potuje po Dalmaciji oficijelno kot vojaška oseba, v resnici pa izključno v druge svrhe, zlasti zaradi aprovizacije. Porabil pa je to priliko, ko se je prvič mudil v Dalmaciji, da je stopil v stik tudi z dalmatinskimi politikami. Na izrecno željo grofa Tisze so se vršili razgovori ob strogi diskreciji.

Jugoslovanska fronta. Pod tem naslovom piše »Pesti Naplo«: Na podlagi prečudne misije grofa Tisze gre sedaj za to, da Bosna in Hercegovina potom plebiscita sami odločite o svoji usodi. Od politike grofa Tisze do politike Wilson ni tako daleč. Misija grofa Tisze se tiče v ostalem za sedaj samo Hrvatske, a ne tudi Bosne in Hercegovine. Toda to je vse eno. Prebivalstvo v onih deželah je po plemenu in po jeziku isto, bistvena razlika je samo geografska oddeljenost, muzlimani hrvatsko-srbskega materinega jezika in posební državno-pravni položaj teh dežel. Kljub temu pa tvori hrvatski in bosanski problem, zlasti z ozirom na zunanjo politiko, os vsega jugoslovanskega problema. V Sarajevu je imela vsa svetovna vojna svoj pričetek, aneksija Bosne je bila povod mobilizacije in demarš med obema skupinama ter je bila pravi vogelni kamen, ob katerem se je spodtikala Italija. Tudi je približala aneksija Bosne našo državo, Bulgarski in, kar je najvažnejše, Bosna je jedro vsega srbskega vrašanja. Oni, ki spoznava važnost narodnostnega problema, mora brez vsakega pridržka odobravati, da se reši to vprašanje na podlagi nepristranskega demokratizma. Kakor ne odobravamo, da je bil eden izmed glavnih povzročiteljev vojne grof Tisza, ta zaslepljeni aneksionist, poslan med Jugoslovane, da napravi tam red med narodi, o katerih nima niti najbolj primitivnih pojmov, kakor jih nudi Baedeker, smatramo vendar ono drugo, da naj Bosanci sami odločajo o svoji usodi, za pravilno.

Zdravilo proti španski mrzlici. V zdravniškem listu »Wiener klinische Wochenschrift« objavlja zdravnik dr. Markovič, da se mu je posrečilo najti zdravilo, s katerim se španska mrzlina ozdravi v 24. urah. Bolnik mora takoj, ko mu začne rasti vročina, vzeti 0.3 do 0.6 grama kalomela in vsakih 4 do 5 ur nato pol grama aspirina, pomešanega z enim decigramom kofeina. To zdravilo se sme jemati samo po zdravniškem navodilu, ker so slučaji, v katerih lahko postane kalomel zelo nevaren.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Na treh bojiščih se odigravajo zadnje dni veliki boji. Najglavnejše bojišče je seveda še vedno zahodno bojišče, kjer so te dni tudi še trajali enako hudi boji. Na enem mestu so Nemci dosegli nekaj uspehov, nasprotno so pa Francozi izvedli hude napade pri Metz in trdnjavo tudi obstreljevali. Sicer pa na zahodnem

bojišču te dni ni bistvenih razmer v vojnem položaju. Na italijanskem bojišču se vrše boji na južni tirolski fronti med Breno in Plavo. Delne napade pa izvajajo Italijani zlasti v pogorju Sedmih občin. Ob dolnji Plavi ni večjih bojev; pač pa so Italijani skušali na več mestih prekoračiti reko. Večji boji so se vršili v Macedoniji in v Palestini. V Macedoniji so se udeleževali bojev proti Turkom in Bulgarom tudi Turki. V Palestini pa napadajo Angleži. — V Rusiji so razmere popolnoma nejasne. Boljševiki vztrajajo. Na Trockega so napravili protirevolucionarji atentat, a so ga le nekoliko ranili. Ljening je že iz postelje in se udeležuje sej. Trockij je pozval Čelo-Slovake, da se naj vda, ter jim zagotavlja, da se jim ničesar ne zgodi. Preti pa nevarnost, da se zaplete Rusija še sama z entento v sovražnosti.

Napredki strokovnih organizacij v škandinavskih državah. Strokovne organizacije deželnih central treh škandinavskih dežel so v minulem letu lepo napredovale. Na Švedskem je naraslo število članov za 45.334 na 186.146 (39.2 odstotka). Ženski člani so narasli od 8238 na 14.402. Zvišanje števila članov pripada raznim zvezam, kjer prihajajo najbolj v poštovni kovinarji, žagarska industrija, tovarniški delavci, transportni in trgovski delavci, krojači, knjigovezi in občinskih uslužbencev. V minulem letu izplačane podpore so bile najvišje od generalne stavke leta 1909. Zedinjena strokovna zveza danska je pridobila v letu 1917 28.726 članov in šteje sedaj 179.284 članov, med katerimi je 28.676 članic. Centrala je štela ob zaključku leta 53 zvez, skupaj z 1674 strokovnimi društvi, od katerih jih je bilo na novo ustanovljenih 208. V poročilu se obojajo tudi po sindikalističnih agitacijah vprizorjene nedopustne stavke, ki so jih spravili podjetniki pred sodišče, tako da je moralo plačati sedem organizacij 40.800 danskih kron globe. Od tega zneska je pač plačala ladjedelniška organizacija, ki ni v zvezi, 32.000 kron. Deželna centrala norveška je pridobila okroglo 14.000 članov in jih šteje sedaj 93.000. Kljub velikemu številu mezdnih gibanj — 559 z nad 65.000 delavci — je moralo delo ustaviti le kakih 3000 delavcev v 44 slučajih. Centrala je prispevala za stavkovno podporo okolo 85.000 kron, proti 666.000 K leta 1916. Najvažnejše delavsko gibanje je bilo ono za osemurni delavnik v celulozni in lesni predelovalni industriji. Sedaj dela v tej stroki nad 14.000 delavcev po osm ur na dan.

Hujskanje med Prusijo in Bavarsko. Korespondenca »Hoffmann« poroča uradno: Letak, katerega so razširjali te dni po Bavarskem, z nadpisom: »Pruska srca kvišku«, ki pričinja z besedami: »V silno resni uri se obračamo na vse prave Pruse«, s podpisom: »Za zvezo cesarju zvestih: v. Knobelsdorf, major. Za prusko zvezo: dr. Nocke«, obsega najhujše napade na bavarsko armado in na člane bavarske kraljevske rodbine. Poizvedbe, katere so uvedle vsled nastopa bavarske državne vlade berlinske oblasti, upravičujejo nazor, da je letak potvoren. Kakor hitro se zadeva popolnoma pojasni, se objavi izid uradno doznanega položaja.

Kako žive v Nemčiji? V Nemčiji prejema vsaka oseba za 14 dni od državne aprovizacije ta-le živila: 8 funtov rženega kruha, 14 funtov krompirja, 1 funt mesa, 1 funt marmelade, 1 funt sladkorja, 1/2 funta kave, 2 funta moke, 25 dkg makaronov, 14 dkg surovega masla in 2 jajci.

S kom smo sklepali brest-litovski mir? Iz Kijeva poročajo: Ukrajinsko sodišče je obtožilo predsednika ministrstva rade Holuboviča sokrivde poneverbe 5 milijonov mark skupaj z bivšim poljedelskim ministrom.

Zakaj mora Nemčija nadaljevati vojno? »Deutsche Zeitung«, glasilo Vsenemcev, je prinesla članek, ki ima lahko naj-

hujše posledice za uspeh devetega nemškega vojnega posojila, katero je bilo ravnokar razpoloženo. »Deutsche Zeitung« piše: Če sklene Nemčija danes mir, bodo znašali letni izdatki države v mirnem času 21 in pol milijard. To se pravi, da bodo morali nemški davkoplačevalci plačevati namesto dosedanjih 13 % svojih dohodkov, v bodoče 60 % dohodkov za davke. To pomeni nadalje notranji bankrot nemške države in izgubo vsega zunanjega kredita. »Deutsche Zeitung« zahteva, da se vojna energično nadaljuje, da bo mogoče od sovražnikov izsiliti veliko vojno odškodnino in ojačiti gospodarsko moč Nemčije. Mir pod sedanjimi razmerami bi pomenil samomor nemške države.

Kaj zahtevajo socialni demokrati v Nemčiji. V ponedeljek je zborovala skupna seja socialnodemokratske državnozbornske frakcije in strankinega izvršilnega odbora, na kateri so se temeljito pečali, kako naj se razširi parlamentariziranje v Nemčiji. Po posvetu, ki je dolgo trajal, so sklenili, da stranka vstopi v novo vlado, če se izpolnijo sledeči pogoji: 1. Neomejeno se priznava sklep državnega zbora z dne 19. julija 1917. in se izjavi, da je Nemčija pripravljena pristopiti zvezi narodov, ki sloni na temelju mirnega obravnavanja vseh spornih vprašanj in splošne razorožbe. 2. Poda naj se jasna izjava o vprašanju Belgije, ki naj se obnovi; izjavi naj se, da se bo Belgija odškodovala in da obnove Srbijo in Črnogoro. 3. V Brest-Litovskem in v Bukareštu sklenjeni mirovni pogodbi ne smeta ovirati splošnega mirovnega sklepa. V zasedenih ozemljih naj se precej uvede civilna uprava; ko se sklene mir, naj se zapuste zasedene dežele; precej naj se ustanove demokratična ljudska zastopstva. 4. Alzacija-Lorena dobi samoupravo; v vseh nemških zveznih državah naj se uvede splošna, enaka, tajna in direktna volilna pravica; pruski deželni zbor se razpusti, če ne sklene gosposka zbornica enake volilne pravice. 5. Enotno vodstvo države, izločitev neodgovornih postranskih vlad; vlado naj sestavljajo zastopniki iz parlamentarne večine in osebe, ki se skladajo s politiko delovne večine; prekliče naj se člen 9. državne ustave, ki prepoveduje, da poslanci ne smejo biti ministri; politične izjave krone in vojaške oblasti naj se naznanijo kanclerju, preden jih objavijo. 6. Precej naj prekličejo vsa določila, s katerimi so odpravili shodno in tiskovno svobodo; cenzura se sme uporabljati le na čisto vojaška vprašanja; politično nadzorstveno mesto, ki naj se ustanovi, nadzoruj vse ukrepe, ki so jih ukrenili vsled oblegovalnega stanja. Odpravijo naj se vse vojaške naprave, s katerimi se izvaja politični vpliv.

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 38. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 28. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 31. prispevek t. l. že poravnan. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

V Nemčiji so jako napete politične razmere. V odseku državnega zbora so govorili nemški državniki: kancler Hertling, Hintze, Payer in drugi. Vsi govorili so pojasnjevalni in imajo namen dokazati, da se bistveni položaj ni spremenil. Tudi o pripravljenosti za mir so govorili. Toda nič konkretnega, kakor bi se bali izjaviti kaj gotovega. Listi poročajo, da pričakujejo vladno krizo. Vendar pa ta vest še ni nič kaj verjetna, zakaj pred vsem je spoznanje odklonil avstroogrske note in vojna stranka bo hotela obdržati vodstvo. Na drugi strani se pa pojavljajo mirovne struje, ki zahtevajo obenem preureditev notranjih razmer in zunanje politike. Vlada ponuja kompromis tudi socialnim demokratom, ki pa so stavili precej radikalne zahteve za ta primer. V Nemčiji so stvari pač take, da se bo morala zdemokratizirati, ker vlade ententnih držav odločno odklanjajo, da bi obravnavale s sedanjo vojno vladno. Nedvomno je torej, da pride v Nemčiji, če že ne sedaj, pa v kratkem do političnega preobrata v vladi.

Podržavljenje saksonskih premogovnikov. Na Saškem je bil sprejet končno po dveletnih obravnavah zakon glede podržavljenja premogovnikov. Vsi premogovniki, ki prično obratovati po 18. oktobru 1916, pripadajo izključno državi. Privatna last s tem še sicer ni odpravljena, toda pot za podržavljenje in odkup premogovnikov je pripravljena.

Belgija odklanja separaten mir z Nemčijo. »Petit Parisien« poroča, da je Belgija po posvetovanju z zavezniki sklenila odkloniti nemški predlog glede separatnega miru. »Berliner Neueste Nachrichten« trde, da Nemčija ni nikdar ponudila separatnega miru. Mirovna ponudba, katero je izročil grof Thörring belgijski vladji, je popolnoma privatno delo grofa, ki je svak belgijske kraljice ter je grofu Thörringu tako nemški kancler grof Hertling, kakor tudi državni tajnik von Hintze izrečno izjavil, da nima pravice izdajati se za pooblaščenca Nemčije.

Troelstra o miru. V razgovoru s sodrtnikom francoskega lista »La Bataille« je izjavil voditelj nizozemskih socialistov Troelstra: »Ura se bliža, ko se bo videlo, da je sklicanje mednarodne konference socialistov potrebno. Duh konference bo mednarodni in on odrine ozkosrčne nacionalistične politike v ozadje. Mednarodni socializem more in mora zasigurati narodni mir. Upamo, da na konferenco ne bo treba dolgo čakati in da bodo posamezne socialistovske stranke sedaj znale nakloniti vlade, da jim dajo potne liste. Francoskega proletarijata fraze šovinizma ne preslepijo.

Francosko časopisje o Burianovi noti. Poročila, ki prihajajo iz Francije, soglašajo v nazoru, da ententa na Burianovo noto ne bo odgovorila s skupnim odgovorom. Francoska in druge vlade ententnih držav najodločnejše, kakor poročajo švicarski listi, vse pacifistične pojave zatirajo. Časopisje podpira z vsem svojim vplivom vlade in razširja najbolj pustolovska in tendenčna poročila o bedi in o pomanjkanju v Avstriji-Ogrski in v Nemčiji ter trdi, da ste obe državi v strašnem položaju. V Avstriji-Ogrski in v Nemčiji nimajo že danes skoraj nič jesti. Veselje do vojske je zato v obeh državah zelo padlo; vladi na Dunaju in v Berlinu bosta morali zato kmalu prositi za mir. Francosko časopisje povdarja, da ne more biti o mirovnih pogajanjih z Nemčijo in Avstro-Ogrsko govora, dokler ne vrnejo Alzacije-Lorene Franciji, dokler ne osvobodijo izpod nemškega jarma poljska obmejna ozemlja in dokler ne plača Nemčija vojne odškodnine 12 milijard.

Na Francoskem razsajajo kolera, gripa in tifus.

Odgovor Anglije na Burianovo noto. »Times« poročajo: Anglija bo odposlala

svoj odgovor šele v torek. Besedila po starem diplomatskem običaju ne bodo prej objavili, dokler ne bodo note na Dunaju izročili.

Lord Derby o položaju. »Reuter« javlja iz Pariza: Angleški veleposlanik lord Derby je govoril govor, v katerem je izjavil med drugim: Obrekuje tisti, ki trdi, da nameravajo zavezniki uničiti nemško ljudstvo. Naš namen in naš trden sklep je le, da vržemo nemški militarizem, kateri ne ogroža le Nemčije, marveč ves ostali svet. Lord Derby je dalje izjavil, da če bi šlo po njegovem, bi uničenih spomenikov v opustošenih mestih in vaseh Francije več ne obnovili, marveč jih pustili, da vidijo bodoči rodovi, kam privede militarizem.

Stavka železničarjev na Angleškem. Dne 24. t. m. so začeli stavkati železničarji na južnowaleških progah. Na celem otoku je že ustavljen osebni promet. Radi neprometovanja železnice tudi tisoči municijskih delavcev in rudarjev ne morejo delati. Vzrok stavke je, ker zahtevajo delavci tedensko zvišanje mezde za deset šilingov, dočim se jim daje le pet šilingov.

Zvišana množina kruha v Berlinu. Berlinska aprovizacija je sklenila dajati zopet staro količino kruha, t. j. 900 gramov na dan.

Prodiranje Angležev v Palestini. — **Napad na Carigrad.** Turško uradno poročilo poroča: Fronta v Palestini. Na fronti izvajamo naša premikanja, ki smo jih izvedli tudi ob Jordanu, v popolnem redu. Naši zadnji oddelki se povsod hrabro branijo. Na ostalih frontah nobenih važnih dogodkov. — Sovražni letalci so izrabili polno luno in so poskušali z napadom na Carigrad. Vsled odločne obrambe so ostali le malo časa nad mestom in so odleteli, ne da bi povzročili škodo. Danes ponoči so ponovili poizkus.

Z lažmi na dan! Tel. Unija naznanja iz ruskih virov, da so poročila o ubijanju raznih ruskih velikih knezov radi tega neresnična, ker je večina članov bivše carske rodbine za češko-slovaško fronto. Protopopov, o katerem so pisali, da je bil ubit, je bolan in se zdravi v nekem sanatoriju. Onega obenem z Protopopovom »ubitega« Maklakova sploh v Rusiji ni. Je v Parizu. »Ubiti« Bielecki je v Sibiriji v Tobolsku. Torej od mrtvih so vstali...

Lienin in Kaplanova. Atentat na sohr. Ljenina je izvršila, kakor znano, Dora Kaplanova. O sohr. Ljeninu je znano sedaj že povsod, da ni judovskega pokoljenja. Pri bito pa je za izpremembo, da je bila Dora Kaplanova židinja. Toliko v pojasnilo našim meščanskim listom.

Varjenje piva v Ameriki prepovedano. Ameriška vlada je prepovedala od 1. julija 1919 nadalje variti pivo. Tudi uvoz italijanskih vin v Ameriko je dovoljen le do 1. maja 1919: To je ameriško gospodarstvo.

Naročajte
in širite

„NAPREJ!“

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzanesljiveše sredstvo proti
temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha,
torej tudi čez dan uporabno.
Velik lonček K 5 — dvojni
lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Škatlja
3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Učiteljska tiskarna

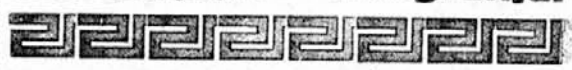
LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za... shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin.
Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Frančiškanska ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.